

STUDIU SCIENTOMETRIC AL LUCRĂRILOR PREZENTATE LA CEL DE AL 27-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE GEOGRAFIE

V. SURD*, F. IPATIOV*, V. BODOCAN*

ABSTRACT. — A Scientometric Study of the Papers Presented at the 27th International Geographical Congress. This study represents an attempt to emphasize the main tendencies of the present geographical research as follow from the papers which have been presented at the 27th International Geographical Congress, held in Washington D.C., August 1992. 2/3 of the papers belong to the developed countries (with the U.S.A. on the top of them). From the developing countries, China, India and Nigeria hold the majority of the papers. The main domains which have been approached were the geography of the environment, the social, economic and political geography, geographical education and geomorphology.

Menirea acestui studiu este de a reliefa principalele tendințe ale cercetării geografice mondiale de la finele acestui secol. Pentru realizarea acestuia am analizat lucrările propuse spre dezbateri la cel de-al 27-lea Congres Internațional de Geografie, care a avut loc în luna august a

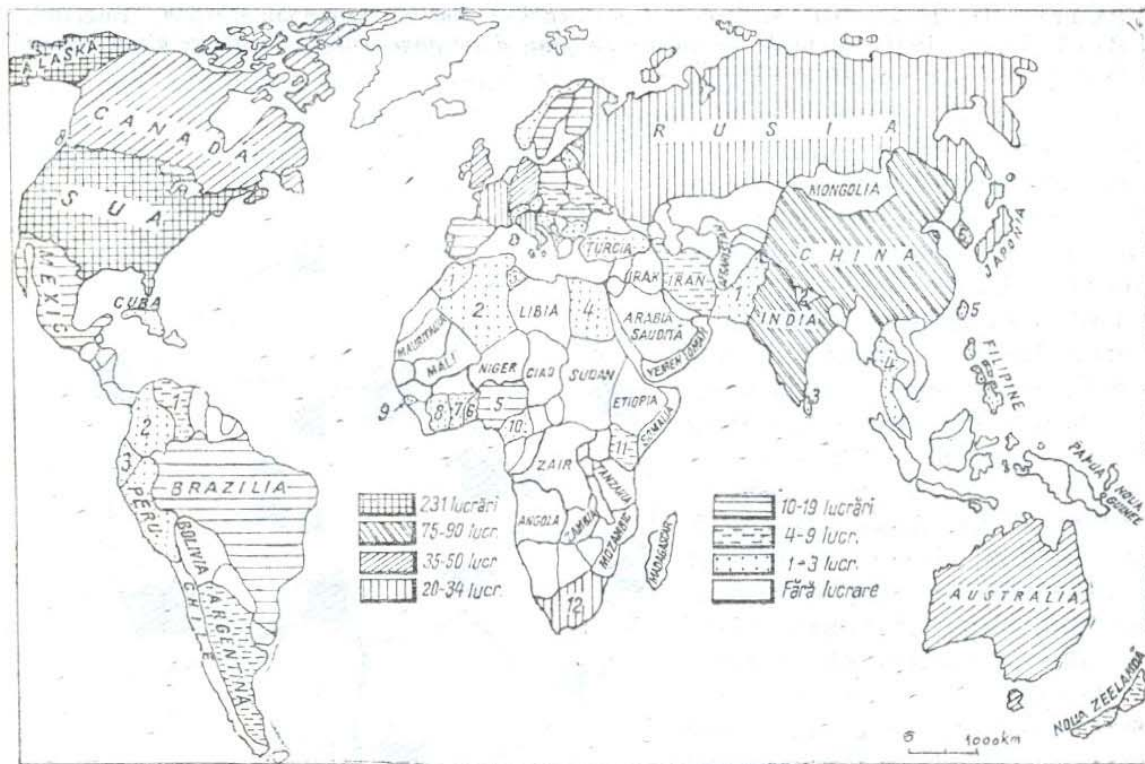
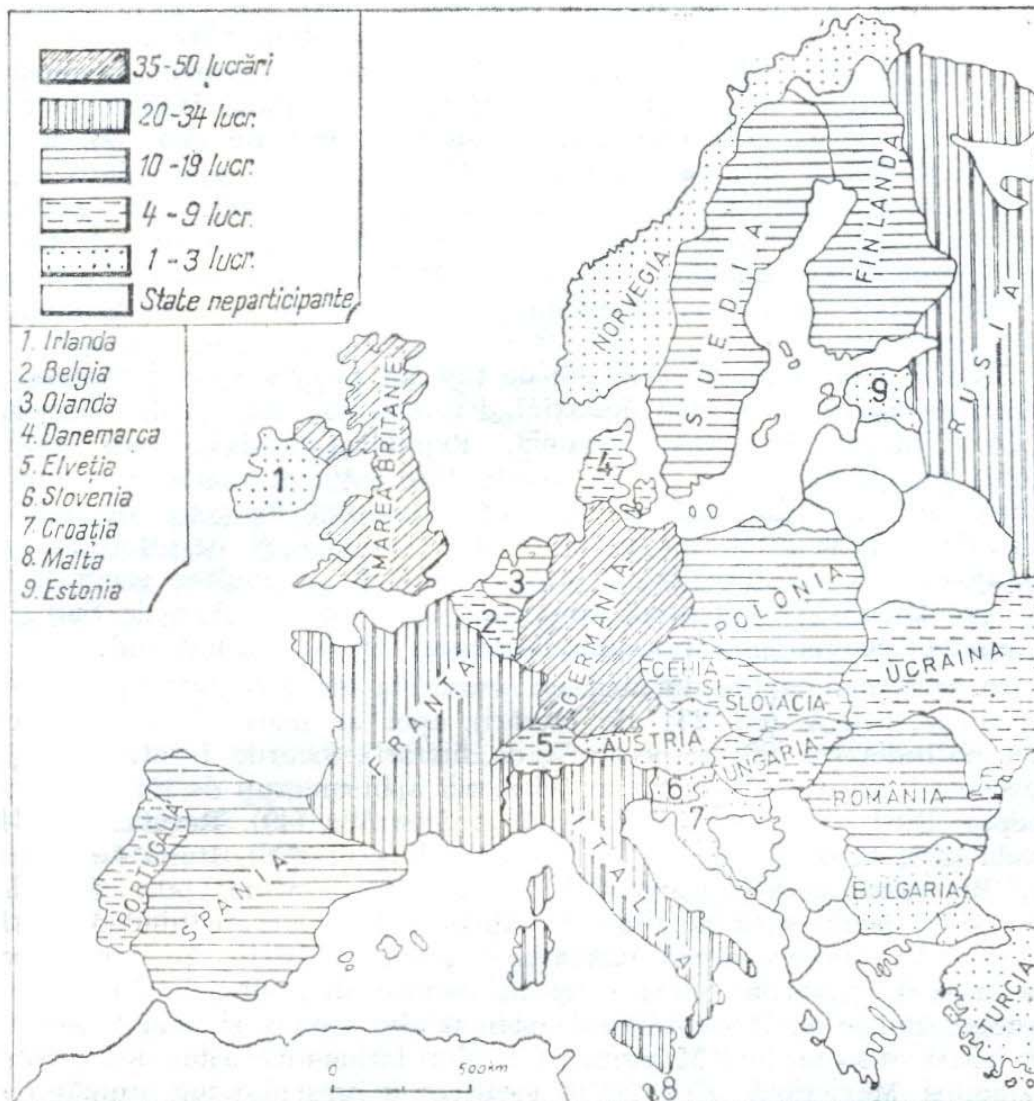

Fig. 1. A

* Universitatea „Babeș-Bolyai”, Geografie, 3400 Cluj-Napoca, România

B

Fig. 1. Țările participante la Congresul Internațional de Geografie, Washington D.C., 1992. A. La nivel mondial: a) America de Sud. 1. Venezuela; 2. Columbia; 3. Ecuador. b) Africa. 1. Maroc; 2. Algeria; 3. Tunisia; 4. Egipt; 5. Nigeria; 6. Togo; 7. Ghana; 8. Côte-d'Ivoire; 9. Sierra Leone; 10. Camerun; 11. Kenya; 12. Republica Sud-Africană; c) Asia. 1. Pakistan; 2. Nepal; 3. Sri Lanka; 4. Thailanda; 5. Taiwan; 6. Coreea de Sud. B. Europa.

acestui an în capitala S.U.A., Washington. Sursa noastră informativă a constituit-o *The Technical Program Abstracts*, care cuprinde rezumatele lucrărilor respective. Menționăm că în volumul amintit sînt cuprinse și o serie de articole care nu au fost susținute în cadrul Congresului; unii dintre geografi, după ce, în prealabil, și-au anunțat participarea, trimițînd și rezumatele lucrărilor ce urmau să le prezinte, din motive mai mult sau mai puțin obiective, nu au mai participat la această reuniune științifică de anvergură mondială. De asemenea, ținem să subliniem rezervele noastre

față de faptul că cele dezbătute la congres ar reflecta în totalitate preocupările geografice actuale la nivel mondial, însă putem afirma fără teama de a greși, că ele ilustrează cât se poate de fidel orientările principalelor școli de geografie, îndeosebi cele ale țărilor dezvoltate. Pentru a argumenta rezervele noastre, precizăm că au fost prezente doar 66 de țări, dintre acestea, mai mult de jumătate participând cu mai puțin de 5 lucrări iar 16 state au susținut doar o singură lucrare. Este evident că din cauza numărului destul de redus al lucrărilor prezentate de o serie de țări nu ne-am putut crea o imagine suficient de clară asupra preocupărilor geografice din statele respective, ca să nu mai vorbim de cele ale țărilor care nu au participat.

Așadar, reprezentanții celor 66 de țări au propus spre dezbateri 952 de lucrări, 2/3 din acestea aparținând geografilor din țările dezvoltate (S.U.A., Canada, Australia, Japonia, Republica Sud-Africană și țările Europei Occidentale) (fig. 1). Tot aceste țări dețin și majoritatea lucrărilor care au în studiu regiuni din afara spațiului lor geografic național, explicația găsindu-se fie în posibilitățile economice și de informare mai avantajoase ale acestora, fie în originea etnică a multor geografi din țările occidentale (de exemplu, numeroase studii despre Asia de Sud și de Est aparțin geografilor americani de origine chineză și indiană).

Cu cele mai multe lucrări, așa cum era de așteptat, s-a prezentat țara gazdă, S.U.A. (cu 231 de lucrări), apoi la mare distanță urmează China și India (cu 90, respectiv 76 de lucrări), locurile fruntașe ocupate de acestea fiind ușor de justificat. Urmează apoi un grup de țări dezvoltate (excepție Rusia) cu peste 20 de lucrări: Australia (49), Regatul Unit (40), Canada (36), Germania (35), Franța (31), Japonia (28), Italia (29), Rusia (26), Republica Sud-Africană (24). În această ierarhie, țara noastră se situează pe locul 19 (la egalitate cu Mexic) cu 11 lucrări (fiind prezentate însă, doar 6). Impresionează prezența Nigeriei cu 16 lucrări, iar la polul opus frapează Austria (cu o singură lucrare, în colaborare cu Cehia și Slovacia), Bulgaria (1), iar Albania și mai ales Grecia și Islanda surprind prin însăși absența lor. Majoritatea țărilor latino-americane (cu excepția Braziliei și Mexicului), africane și asiatice au prezentat un număr redus de lucrări.

Având în vedere că volumul folosit ca sursă de informare a fost alcătuit pe baza criteriului alfabetic și nu pe cel al domeniilor de cercetare, împărțirea lucrărilor pe subramuri ale geografiei a fost deosebit de dificilă, o bună parte dintre acestea tratând subiecte comune mai multor discipline geografice (geografie socială—geografie politică, geografie politică—geografie economică, geomorfologie—pedologie, geografia mediului înconjurător—diferite subramuri ale geografiei fizice).

În conformitate cu numărul de lucrări prezentate, pe primele locuri, cu valori sensibil egale, se situează geografia mediului înconjurător, geografia socială, geografia economică și geografia politică, care dețin împreună peste 55% din total, urmate de problemele legate de învățământul geografic, geomorfologie, geografia populației și așezărilor, geografia culturală, meteorologie—climatologie, geografia istorică, cartografie și sisteme infor-

maționale geografice, geografia turismului și biogeografie — pedogeografie (Fig. 2). Țărilor dezvoltate le revin 65% din lucrările de geografie umană (din totalul de 527), 52% din cele de geografie fizică și 48% din cea a mediului înconjurător.

Geografia mediului înconjurător a fost abordată de geografi din 38 de țări, cele mai multe lucrări aparținând Statelor Unite (cu 25 de lucrări), Chinei (20), Indiei (14), Rusiei (12) și

Australiei (9), principalele probleme studiate fiind: poluarea apei, mediul în spațiu urban, efectele defrișărilor și deșertificării, probleme de management, impactul creșterii nivelului oceanului planetar asupra zonelor de coastă, practica agricolă și mediul înconjurător, regiuni ecologice fragile etc.

În domeniul geografiei sociale, cuprinsă în lucrări reprezentând 30 de țări, S.U.A. dețin aproape 1/3 din acestea, urmate de India (19), Republica Sudafricană (10), Australia (8), Canada, Regatul Unit, Italia și Spania, problemele vizate fiind legate în special de segregarea etnică și rasială, migrații, minorități sexuale, housing, criminalitate, calitatea vieții, behaviourism și probleme legate de geografia medicală (SIDA, epidemii etc.) și de forța de muncă feminină.

Lucrările de geografie economică au avut în vedere probleme legate de industrializare, de resurse și dezvoltare, marketing și management, reforme economice, transporturi și telecomunicații. Din cele 36 de state care au tratat această temă se remarcă S.U.A. (23), India (18), China (12), Australia și Japonia.

Geografia politică, cuprinsă în lucrările geografilor din 32 de țări, este reprezentată prin subiecte legate de granițe și frontiere, conflicte, legislație, investiții străine, separatism, teritoriu și administrație, guvernare locală, refugiați, opțiuni electorale etc. O treime din lucrări aparțin Statelor Unite (37), urmate de Canada, Germania, Franța, Anglia, Italia și Republica Sudafricană. Se remarcă deci o preponderență a țărilor dezvoltate în cercetările de geografie politică, principalele regiuni studiate fiind Europa Centrală și de Est, Asia de Sud și Sud-Est și Orientul Mijlociu.

În domeniul învățămîntului geografic, principalele teme vizează programele de învățămînt, utilizarea hărților, educația ecologică, concepte noi și modele în geografie etc.

Din cele 28 de țări care au abordat geomorfologia, se remarcă de asemenea S.U.A. cu 12 lucrări, urmate de China (11), Japonia, Australia,

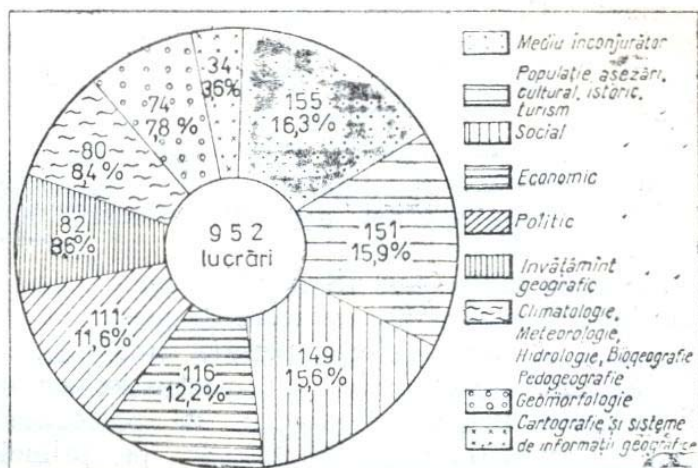

Fig. 2. Domeniile de cercetare abordate, după numărul de lucrări.

România, Germania și India, cu preocupări de geomorfologie litorală, de eroziune și alunecări, de relief fluvial, carst, cutremure și vulcanism.

Prezentă în lucrările geografilor din 27 de țări, geografia populației și așezărilor are pe primele locuri China cu 8 lucrări, urmată de S.U.A., India și Japonia, acestea prezentând aspecte legate de urbanism, planificarea și organizarea spațiului, modele de așezări, migrații interne și internaționale, resursele și așezările umane, întâietatea revenind spațiului urban.

Statele Unite (cu 18 lucrări), Italia, India, Canada și Germania au abordat cele mai multe subiecte de geografie culturală: spații etno-culturale, religie și locuri sfinte, peisaje culturale, toponimie, artă, estetică etc.

Schimbările climatice și impactul lor asupra mediului natural și social, climatologia urbană și studiile de paleoclimă au constituit principalele teme de meteorologie-climatologie, pe primele locuri situându-se China, S.U.A., Austria și Japonia.

Geografia istorică este prezentă mai ales în lucrările geografilor americani, canadieni, englezi, ruși și polonezi. Descoperirile geografice, migrațiile de-a lungul istoriei și conturarea portretelor unor mari personalități geografice domină subiectele legate de această ramură.

Noi metode și tehnici de cartografiere, utilizarea pe scară largă a computerelor și sistemelor de informații geografice constituie subiecte abordate de 14 țări, pe primele locuri situându-se S.U.A., China, Belgia și Franța.

S.U.A., China, Germania și India dețin întâietatea în tratarea subiectelor de hidrologie (impactul schimbărilor climatice asupra rețelei hidrografice, nivelul apelor, glaciologie etc.), de biogeografie și pedogeografie (eroziunea solului, ecologia carstului, biotopuri), iar în domeniul turismului, principalul subiect abordat este turismul internațional, din cele 14 țări care au avut în vedere acest domeniu, primele locuri sînt ocupate de Italia, S.U.A., Canada și Singapore.

Ca o concluzie la cele prezentate mai sus, se remarcă o accentuată tendință de orientare a cercetărilor geografice spre domenii de strictă actualitate cu care se confruntă lumea contemporană, mai ales în sferele socialului, politicului și a mediului înconjurător, spațiile geografice vizate prioritar reprezentînd regiuni critice din aceste puncte de vedere: Europa Centrală și de Est, Asia de Sud, Sud-Est și Est, America Latină, Orientul Mijlociu și Africa, în general teritorii care se confruntă cu grave probleme de ordin politic, economic, demografic și ecologic.